

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на **Алекс Кристианова Костова**,
редовен докторант към катедра „История на философията”, Философски факултет
на СУ „Св. Климент Охридски”,

на тема

**„Истина и екзистенция. Късният Хайдегер и въпросът за преодоляването на
метафизиката”**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
по професионално направление 2.3. Философия (История на философията.

Съвременна философия)

от доц. д-р Ивайло Димитров, ИФС-БАН

Основният текст на представения за защита труд е в обем от 209 стр., достигащ с библиографията 242 страници. Дисертацията на Алекс Костова е прегледно и балансирано организирана в увод, три части, осем глави, разделени на параграфи, (твърде кратко спрямо увода) заключение и библиография. Последната впечатлява със своите 238 цитирани заглавия на шест езика (преобладаващо на английски и немски, но и на български, френски, италиански и дори санскрит). Нямам забележки към съпътстващите документи и провеждането на предвидената от закона процедура по защитата. Авторефератът представя в 52 стр. коректно и напълно структурата, съдържанието и приносните моменти на изследването. Костова има три публикации по темата на дисертацията – в сп. *Философия*, реферирано и индексирано в WoS и ERIN PLUS.

Нямам съвместни публикации и проекти с дисертантката и не съм в конфликт на интереси.

Нямам принципни възражения срещу основните теоретични постановки на дисертацията. Критичните ми бележки, макар и сериозно (пред)взети, са същностно дискуссионни, крайно субективно-(не)безпристрастни и прицелени само към някои постановки на изпълнения с технико-техническа вещина дисертационен труд. Те имат изцяло пожелателен характер с грижа и поглед към бъдещите изследователски опити на Алекс Костова, чиито високи научни

достойнства и приноси тези в настоящия забележителен труд ме убедиха да приема напълно. Затова поемам част от бремето на критиката и свободно оставям заслужените суперлативи към въпросното изследване основно на моите учители по философстване (отказвам да кажа „във философията“), за щастие включени във възможно най-компететното Научно жури по конкурса.

„Да се издирва зависимост и влияние между мислителите е недоразумение на мисълта. Всеки мислител е зависим, а именно от заговарянето на битието. Широтата на тази зависимост предreshава свободата от заблуждаващи влияния. Колкото по-широка е зависимостта, толкова по-мощна е свободата на мисълта“. Това, цитирано в дисертацията (с. 110 сл.) откровение на Хайдегер, можеше да се положи като нейно мото и принцип на изпълнение. Ако това беше направено, пред нас щеше да се разкрие едно много по-зависимо от настоящото изследване, без да се налага да се скрива и крие своето скриване. В личен план, щяха да ми бъдат спестени някои дълбоко предубедени разочарования от (пред)определени моменти на изложението, които с право са предложени от Костова като – и приемани от мен за реални – основни приноси на нейната работа, спрегнати по очертанията на съвременната философска парадигма на предизвестния от „неореализмите“ край на (хипер-/хипо-)тезисното говорене за „край на философията и изчерпаност на метафизиката“ (с. 209). Защото иначе в по-основните (поне за мен) случаи изследването представлява истинско (съ)битие на очароващ философски текст, защитаван като „малка“ дисертация у нас. Затова, ако бе подложен на тройно сляпо рецензиране, т.е. при анонимни автор, рецензент и защитавана научна степен/длъжност, при мен трудът на Костова можеше „да мине“ безпроблемно и като хабилитационен, а защо не и като „голяма“ дисертация. Вероятно такъв щеше да е случаят и с по-ортодоксалните от мен (упорито все още) нехайдегерцианци, но пък не бих се наел да предположа това за „ортодоксалните хайдегерцианци“ (*расе* дисертантката в редките случаи на пейоративно генерализиране – с. 23), каквито не познавам, а и не бих се осмелил да твърдя, че действително ек-зистират, поне по нашите научни и културни покрайнини.

Особеното очарование на изследването на Алекс Костова се дължи на първо място на нейния едновременно привлекателен и задълбочен подход към

прочита, изложението и аргументацията, който намирам за твърде зрял за философската ѝ възраст (за биологичната ѝ мога само да гадая по биографичната справка, *расе* ЗЗЛД). Стилът на работата ѝ е забележително съчетание на висока академичност и липса на маниерност, от който мога само да се уча в колебанията си след своята „малка“ дисертация: яснота и премереност на фразата, изчистеност от (много)учена орнаментика, точно отмерена ритмичност на реторичните въпроси и припомнянето на основните тези, калкулирана пестеливост в критичните оценки и грижа за вниманието, времето и търпението на (об)учения читател. На тази основа тук мога само да спестя дребнави забележки за някои неизбежни пропуски, като изсипване на цитати, непоследователно следвани или обосновани преводачески избори, предубедено-едностранчиви оценки и етикетирания с „изми“ (прихванато вероятно от по-пост-ните образци на пост-аналитичната и/или пост-континенталната традиции); или относно прекомерно изчерпаното и разсеяно заключение, което не отговаря на характерната аналитична свръховладяност и концептуална свръхпрецизност на изчерпателния начин на работа на Костова. Всичко това говори за преподавателски талант и изследователски ръст, напълно достойни за присъждане на ОНС „доктор“.

Най-критична за убеждението ми в гореказаното е критическата бележка, която искам накрая да споделя с потребителската група на новата жанрова форма „конкурсни рецензии/становища“, която по мои наблюдения нараства за сметка на топящата се аудитория, вслушваща се с разбиране в оригиналните произведения на техните автори. Разбирам напълно, че защитаваната докторска степен е такава в особената историко-философска подобласт на съвременната философия, а това някак задължава критиката на метафизиката от страна на късния Хайдегер да бъде преодолявана през възможно най-съвременния на съвременната философия пост-лингвистичен и пост-континентално-аналитичен обрат, което към днешна дата и в тази „малка“ дисертация ни се разкрива като обрата на спекулативно-онтологическата поста(но)вка на адептите на новия реализъм – нещо като плуралистки мета-физически аналог на единната теория на полето във физиката. Значи всичко със защитата на подобен дисертационен труд е в реда на нещата и изцяло в свръхметодично проведената процедура на представящо-пресмятащото мислене, още повече, че и отношението на самия Хайдегер към историците на

философията е известно и оправдаващо подобен категорично приложен подход към проблематизирането на края на философията и/или метафизиката. За целите на публикуването на дисертационния труд обаче, което не би трябвало да се отлага от неговия автор, разбиращият читател трябва да бъде по-подготвен в уводните части за спецификите на парадигмално осъвременения прочит на проблема на метафизиката с/у късния Хайдегер, който го очаква откъм изследователската програма на новия реализъм. Стандартната декларация за (само)наложените изследователски (само)ограничения все още върши такава работа, както и евентуално преместване в увода на блестящото, макар и твърде схематично, запознаване с традиционната реалистка картина на света и разкриването на „плоските онтологии” (с. 174).

Ще завърша с въпроси, които не очаквам да бъдат коментирани от дисертантката, но са напълно очаквани от учителите ми по пост-метафизическо и/или пост-критическо философстване: Как се случи така, че критическият път на метафизиката, разкрит ако не за „най-големия”, то поне от историко-философски до-казалия се първи неин значителен критик, се превърна в „задънена улица” за научния прогрес, търсец среден път за фалибилистката „метафизика на смисъла” (*расе* Габриел и/или Карман, с. 172, 177, 181)?; Доколко историко-философски коректно е, дори в един напълно дисертабилен текст в парадигмата на разобличаването на традиционните модуси на антиреализма, да се сложи етикет с променен баркод „трансцендентален (идеализъм = емпиричен) реализъм” (с. 34) върху дочутото от Хайдегевото свръхзависимо заговаряне на битието, и с оглед съграденото от този, чието име и наследство грижливо и умиротворено ще оставя да се крие във въпросния текст, заедно с всички критични за него унаследени понятия на традиционната метафизика?

Заклучение: Независимо от критичните бележки, чиято субективна преднамереност и пожелателност вече декларирах, изтъкнатите високи достойнства и реални приноси на дисертационния труд „Истина и екзистенция. Късният Хайдегер и въпросът за преодоляването на метафизиката” ми дават достатъчни основания, за да гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.3.

Философия (История на философията. Съвременна философия) на **Алекс
Кристианова Костова**.

София, 19.02.2021 г.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and strokes, positioned above a dotted line.

(доц. д-р Ивайло Димитров)